

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
Париска 16, Београд
Наставно-уметничко-научном већу

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

„Пејзаж као ликовно полазиште интроспекције – изложба слика и цртежа“

кандидата Милана Кацевског

Наставно-уметничко-научно веће Факултета ликовних уметности у Београду је на 530. седници одржаној 02. септембра 2026. године, усвојило Комисију за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „Пејзаж као ликовно полазиште интроспекције – изложба слика и цртежа“ кандидата Милана Кацевског у саставу:

1. др ум. Јасмина Калић, редовни професор, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
2. мр Даниела Фулгоси, редовни професор Универзитет уметности у Београду, Факултет примењених уметности
3. др ум. Петар Ђорђевић, ванредни професор Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
4. др ум. Ђурђа Сивачки, доцент, Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
5. др ум. Димитрије Печић, редовни професор (ментор), Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности

Комисија доставља извештај Наставно-уметничко-научном већу Факултета ликовних уметности:

Биографија докторанда и списак уметничких радова

Кацевски Милан рођен је 1982. године у Београду. Факултет ликовних уметности уписује 2016. године, одсек сликарство, у класи професора Миливоја Павловића. Основне и мастер студије наставља у класи професора Бранка Раковића и завршава Факултет 2020. године. Члан УЛУС-а постаје 2021. године. Излаже од 2016. године.

Самосталне изложбе:

- 2024. "Пејзажи", Галерија ФЛУ, Београд
- 2023. "Мурмур", Галерија 73, Београд
- 2022. "Плави сати", Галерија савремене уметности, Ниш

Групне изложбе:

- 2022. "Солидарност пре свега", 16 дана активизма, Библиотека Бранко Милјковић
- 2022. "Young voices of University of Arts Belgrade" ХУФА, Будимпешта
- 2022. "Погледи 2022", Галерија 73
- 2022. "Прожимања и интеракције", Гдањск, Вроцлав, Вилниус, Београд, Кућа Легата
- 2022. "Крајишки ликовни салон", Галерија 73
- 2021. "Бијенале фантастике", Културни центар Новог Сада
- 2021. "Бијенале фантастике", Задужбина Илије Коларца
- 2021. Изложба „Masterpieces“, галерија U10
- 2021. Изложба нових чланова УЛУС-а, павиљон Цвијете Зузурић
- 2019. „Festum“, галерија СКЦ, Београд
- 2018. „Изложба графика студената ФЛУ“, галерија „Центар за графику и визуелна истраживања“, Београд
- 2018. 47. Изложба цртежа и скулптура малог формата студената ФЛУ, галерија Дом омладине Београд
- 2017. Изложба графика студената ФЛУ Београд и Нови Сад, галерија ФЛУ Нови Сад

Награде:

- Велика награда "Риста и Бета Вукановић", Факултета ликовних уметности 2021. године

Опис и детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „Пејзаж као ликовно полазиште интроспекције – изложба слика и цртежа“ кандидата Милана Кацевског састоји се од две озбиљно конципиране и међусобно усклађене целине: уметничких радова, цртежа и слика високог уметничког нивоа, и писаног рада који врло студиозно објашњава процес уметничког стваралаштва и образлаже његова теоријска полазишта и методологију рада. Уметнички део пројекта је успешно представљен изложбом цртежа и слика са називом „Пејзажи“, у Галерији Факултета ликовних уметности у Београду. Изложени радови чине хомогену ликовну целину коју одликује прочишћен и сугестиван ликовни језик. Веома добра поставка радова наглашава њихово симболичко значење и атмосферу. Писани део докторског

уметничког пројекта садржи резиме/abstract, пет поглавља, закључак, биографију кандидата и списак коришћене литературе.

У првом поглављу Кацевски подробно објашњава одлике и улогу пејзажа у периоду романтизма и потом симболизма, прави поређење са начином на који савремени уметници приступају овом мотиву и, што је најважније, објашњава значај пејзажа у сопственом уметничком раду. Због тога је прво поглавље кључно за раумевање концепције рада Милана Кацевског. Сликари романтизма су били први који су дали велику важност пејзажима и учинили да буде доминантна тема 19. века. Романтичарски пејзажи тог периода давали су природи обележја сакралног простора, у коме се осећа божанско присуство и атмосфера која истиче психолошко значење природе и упућује на самопосматрање и преиспитивање.

„Сликари не би требало да слика само шта види испред себе, већ и шта види у себи.“ Кацевски издваја ову реченицу Каспара Давида Фридриха, истакнутог романтичарског сликара, јер она у себи сајима приступ пејзажу сликара из те епохе, али представља и основу на којој почива и његова концепција рада. За уметнике из доба симболизма пејзаж настаје из унутрашњег простора уместо призора који се посматра, а мит и алегорија имају веома значајну улогу у наративу слике. Кацевски јасно изражава свој став: „У савременом пејзажу каквим се бавим се дешава потпуна редукција свих симбола који би пружили јасан наратив, и целина слике постаје симбол, који се не дешифрира интелектуално кроз симболе, већ афективно кроз њену атмосферу. На тај начин, прелаз са романтичарског пејзажа на савремени, не представља само еволуцију сликарског жанра, већ и начина на који слика функционише.“

Кацевски даље наводи да „Нема више дијалога са божанским и апсолутним у монументалној природи. Њега је заменио дијалог са самим собом, својом егзистенцијалном кризом и метафизичком празнином. Нема више чежње за спајањем са природом, заменила ју је свест о отуђености од ње. Мој уметнички пројекат истражује тај међупростор, користећи мотив огољене, мрачне и тихе природе као паралелу савремене, отуђене свести и њених стања.“ То истиче и добро изабрани цитат из књиге Кенета Кларка: „Романтичарска тежња ка узвишеним у његовом класичном смислу је напуштена, а заменило ју је бављење сопственом унутрашњом топографијом, где пејзаж функционише као медијум и симбол“. Наведени цитати из текста докторског уметничког пројекта говоре да Милан Кацевски има јасну концепцију својих радова и да је изабрао пејзаж као мотив јер му омогућава да изрази питања свог односа према свету који га окружује.

У другом поглављу, са називом „Ликовни и методолошки приступ“, Кацевски даје врло исцрпан увид у свој начин рада у сликарству и цртежу, као и у психолошко значење пејзажа. У одељку „Сликарски технолошки поступак“ Кацевски пише у највећој мери о колориту својих радова и прави добро поређење са сликарством из периода романтизма. „Велики део романтичарског сензибилитета налази се у колориту. Атмосфера предела, један од његових дефинишућих фактора, у великој мери је одређена избором боја, а романтичарске пејзаже често одликује сведена палета, мање вибрантних боја, осветљених неодређеним, дифузним светлом. Сличну сведену палету користим на

својим сликама и у томе видим паралеле са својим радом.“ Веома студиозно Кацевски пише о колориту својих радова, о значењу боје за стварање одређене атмосфере и нарочито о употреби црне боје. Питања технологије сликања, употребе дамар лака на пример, су такође добро образложена, тако да овај део рада може да буде посебно занимљив сликарима и студентима сликарства. У овом делу Кацевски пише и о месту фотографије у свом раду, дефинисању теме и даљој разради изабраног мотива.

У делу са насловом „Технолошки приступ у цртежу“ говори се о избору цртачких материјала (угљен и папир) и подробно анализира њихов начин употребе. Кацевски је у овом делу текста показао да у потпуности разуме могућности које му цртеж пружа у раду, што је потврдио и реализованим цртежима у оквиру докторског пројекта.

„Психолошко значење пејзажа“ је назив трећег дела другог поглавља и у њему Кацевски истиче због чега слика на великим форматима и како тај формат утиче на посматрача. Издвајам два цитата из текста Кацевског који говоре о томе: „Величина формата функционише кроз механизам који је у психоаналитичкој теорији естетике дефинисан као „Das Unheimliche“, концепт необичног и застрашујућег, са којим је Фројд повезивао термин за домаће, блиско и безбедно са термином који значи језиво, страно и непознато, доказујући да се ова два појма не искључују, већ да се преклапају у тачки у којој су то све интернализовани процеси“. И додаје: „Слика уноси посматрача у простор унутрашњег испитивања јер постаје огледало које комуницира са осећајима. Ова врста механизма је посебно изражена код монументалних формата“.

Пишући о психолошким значењима пејзажа који у његовим цртежима и сликама имају претежно меланхоличну, некада мрачну и интроспективну атмосферу, Кацевски с правом истиче да то није случај код свих радова, имајући у виду слике монументалног формата „Магично место“ и „Зелени пејзаж“. „Ипак, пејзажи које стварам нису само место меланхолије и анксиозности. За поједине радове бих рекао да су нека врста аркадијских пејзажа, уточишта, сигурна места од уништавања и пропадања. Места мира и спокоја.“

У трећем поглављу, са називом „Формативни радови и истраживачка полазишта“, Кацевски користи аналитичку методу рада и пажљиво проучава своје раније слике, настале од 2020. до 2022. године. То су следећи радови: „Пало стабло“ (уље на платну, 200x250 цм), „Зелени пејзаж“ (уље на платну, 200x250 цм), „Зелени пејзаж 2“ (уље на платну, 100x80 цм), „Магично место“ (уље на платну, 200x250 цм) и „Одроз“ (уље на платну, 260x200 цм). Пишући детаљно о њима Кацевски истиче међусобне сличности и разлике у композицији, колориту, светлости и свим осталим ликовним елементима карактеристичним за ову серију радова. Објашњава значај једног рада за настанак другог („Зелени пејзаж 1“ у односу на „Зелени пејзаж 2“) и упоређује атмосферу тих радова и различита психолошка значења.

У последњем делу трећег поглавља „Цртеж као полазиште“, Кацевски даје осврт на цртеже угљеном на папиру, претежно шумске пејзаже, који су претходили докторском уметничком пројекту, и пише највише о осветљености густих шумских предела и њиховој атмосфери.

Четврто поглавље има назив „Најзначајнији радови докторског уметничког пројекта“. У

њему су детаљно представљене три уљане слике монументалних димензија и један цртеж угљеном на бамбусовом папиру такође већег формата. Као и у поглављу, где су описани формативни радови, и овде су врло детаљно анализирани мотиви радова, цртеж, композиција, светлост, колорит као и њихово психолошко значење. Презентовани су следећи изабрани радови: „Успомене“ (уље на платну, 300x200 цм), „Биће боље“ (уље на платну 250x200 цм), Обала снова (уље на платну, 170x120 цм), „Мајка дрво“ (угаљ на бамбус папиру, 150x100 цм).

Пето поглавље с називом „Опис изложбе „Пејзажи““ посвећено је изложби докторског уметничког пројекта у галерији Факултета ликовних уметности. Објашњен је начин поставке као и намера аутора да омогући увид у континуитет рада и вишегодишње истраживање посвећено пејзажу. Изложени су и неки радови из ранијег, формативног периода како би могао да се стекне увид у развој и домете серије цртежа и слика снажног визуелног дејства.

У „Закључку“, Кацевски износи финално сагледавање свог докторског уметничког пројекта и истиче значај стварања ликовног дела као једног од начина за разумевање света који нас окружује. Сагледавање и тумачење пејзажа ликовним језиком омогућава му да се приближава себи и открива сопствене пориве, тежње и циљеве. Сваки рад Кацевског представља позив посматрачу да се препусти атмосфери његових пејзажа, медитацији и интроспекцији.

Значај и допринос докторског уметничког пројекта у одређеном пољу уметности

Серија цртежа и слика насталих у оквиру докторског уметничког пројекта својим квалитетом потврдила је посебно место које Кацевски, као већ формиран аутор препознатљиве поетике, заузима на ликовној сцени Србије. Кацевски је већ више година посвећен истраживању симболичних значења пејзажа, једног од најчешћих мотива у делу ликовне уметности. Тај континуирани рад допринео је да Кацевски у оквиру рада на докторском пројекту реализује веома добру серију нових цртежа и слика. Радове одликује класичан цртачки и сликарски поступак као и медитативна и меланхолична атмосфера. Цртежу приступа као самосталној дисциплини и коришћењем традиционалних материјала, угљена и папира, постиже велику ликовну изражајност. Уљане слике великог формата одликује јасан приступ у концепцији сваког рада и претежно тамнији, пажљиво тражени колорит. Кацевски посебан значај придаје начину на који светлост одређује атмосферу радова. Она је некада оштра, контрастна и драматична а понекад мекана и топла, као да уноси неку врсту саосећања и наде у те пусте, самотне пределе. Користећи аналитичку методу, Кацевски у писаном делу докторског пројекта детаљно објашњава симболичко значење цртежа, боје, светлости и композиције својих радова као и начин на који они стварају ту специфичну атмосферу.

Оцена остварених уметничких резултата докторског уметничког пројекта

Уметнички резултати докторског уметничког пројекта огледају се у серији цртежа и слика веома високог квалитета. Сlike изведене у техници уље на платну претежно су великог па и монументалног формата што значајно доприноси њиховој визуелној узбудљивости. Кацевски то и сам истиче: „Када посматрач стане испред платна које превазилази његове физичке димензије слика губи карактер објекта и постаје амбијент који га физички обухвата... Тако слика више није место које се само посматра већ и простор у који се улази.“ За Кацевског пејзаж представља могућност да посматрача уведе у простор медитативне, меланхоличне а понекад и мрачне атмосфере која упућује на преиспитивање сопствених тежњи и порива. Кацевски то објашњава у тексту докторског пројекта: „Сведени, нереални пејзажи, без икаквог људског присуства, наводе пажњу на унутрашње испитивање. Намера ми је била да резонују са подсвесним делом човека који постоји у свакоме, са осећањима необјашњиве отуђености, усамљености, меланхолије...“ Кацевски је успео да у радовима насталим у оквиру докторског уметничког пројекта деликатним ликовним језиком пронађе начин како да створи такву атмосферу и њено психолошко значење. Подједнако добро у области уљаног сликарства и цртежа он се опредељује за ликовна решења композиције, цртежа, колорита и светлости која му омогућавају да изрази свој поетички став. На изложби докторског уметничког пројекта са називом „Пејзажи“ у галерији Факултета ликовних уметности, Кацевски је веома добром поставком слика и цртежа успео да створи једну хомогену ликовну целину али и да остави довољно простора за истицање сваког појединачног рада. Основне одлике његовог уметничког поступка су на тај начин у потпуности представљене. Изложба докторског уметничког пројекта била је запажена од стране стручне и шире јавности тако да, због свега наведеног, може да се констатује да је Милан Кацевски допринео квалитету и разноликости савремене ликовне уметности у Србији.

Оцена о испуњености обима и квалитета докторског уметничког пројекта у односу на пријављену тему

Докторски уметнички пројекат Милана Кацевског је у односу на пријављену тему испунио у потпуности очекивани обим и квалитет. Остварени резултати током рада на пројекту су превазишли почетна очекивања како у погледу квалитета и броја реализованих уметничких радова тако и у погледу текстуалног дела пројекта. Са још већим интересовањем и озбиљнијим приступом пејзажу којим се бавио током завршних година студија Кацевски је реализовао серију цртежа и слика већег формата који су представљени на веома успелој изложби докторског уметничког пројекта са називом „Пејзажи“ у галерији ФЛУ. Ова изложба је потврдила да је управо пејзаж уметнички мотив који Кацевском омогућава да изрази свој доживљај света прочишћеним ликовним језиком. Остварена је веома добра синергија уметничког рада и текстуалног дела пројекта, што је омогућило Кацевском да полазишта свог уметничког рада као и процес у целини сагледа и објасни на концизан и једноставан начин. Кацевски је посебно користио аналитичку методу приликом детаљног објашњавања свог уметничког поступка, пре свега у процесу сликања. Обим истраживања је захтевао и коришћење много обимније литературе у односу на почетну фазу рада, што је допринело

студиознијој изради писаног дела пројекта. Све ово потврђује да је пријављена тема у највећој могућој мери остварена и да коначни резултат рада на докторском уметничком пројекту заслужује највишу оцену.

Критички осврт

Слике и цртеже Милана Кацевског настале у оквиру израде докторског пројекта одликују високе уметничке вредности. Остварени у континуитету са претходним ауторовим опусом, ови радови отварају простор за нова креативна истраживања, како концепцијске тако и технолошке природе. Текстуални део рада Милана Кацевског је систематично и концизно осмишљен и изведен. На аналитичан и јасан начин је представљен сопствени уметнички поступак израде цртежа и слика у контексту проучавања пејзажа, који представља основни мотив његовог рада. Милан Кацевски је веома добро објаснио везу између полазишта свог рада (скица, фотографија, различитих текстова и радова уметника из историје уметности) и даљег развоја сопственог стваралачког поступка. Имајући у виду да је за Кацевског најважније да створи утисак одређене атмосфере у својим радовима, он се у писаном делу пројекта посебно трудио да објасни како то постиже, детаљно објашњавајући свој сликарски поступак, од концепције радова до технологије извођења. Избор квалитетне литературе омогућио је стварање одговарајуће теоријске основе за израду текстуалног дела рада и увид у рад других уметника у чијем опусу је пејзаж такође био један од најважнијих мотива.

Докторски уметнички пројекат представља сложену и успешно изведену целину која је у потпуности испунила постављене циљеве. Аутентичност пројекта огледа се у доследном унапређивању личне поетике и формирању снажног и препознатљивог ликовног израза. Постигнут је најважнији циљ докторског уметничког пројекта, а то је компетентно разумевање сопственог уметничког процеса и свих путева који воде до његове реализације. На тај начин је фиксирана поуздана основа и трасиран пут будућим радовима.

Закључак комисије

Комисија сматра да је докторски уметнички пројекат „Пејзаж као ликовно полазиште интроспекције – изложба слика и цртежа“ кандидата Милана Кацевског темељно и доследно изведен и да представља искорак у континуираном уметничком раду аутора у медију цртежа и слике, као и да отвара простор за даља и сложенија истраживања у овим ликовним областима. Милан Кацевски је веома успешно реализовао изложбу докторског уметничког пројекта са називом „Пејзажи“ у Галерији Факултета ликовних уметности у Београду и остварио висок ниво уметничког рада. У текстуалном делу пројекта кандидат је успешно извршио аналитичка разматрања сопственог уметничког рада, објаснио његова полазишта и најважније карактеристике.

Комисија је мишљења да докторски уметнички пројекат поседује висок укупни квалитет, да је вредан пажње како стручне тако и шире јавности и стога предлаже Већу Факултета ликовних уметности да усвоји овај извештај и достави га Сенату Универзитета уметности на усвајање.

Београд, 25.9. 2026. године

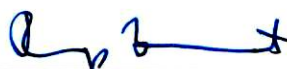
Чланови комисије:

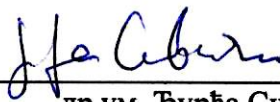
др ум. Јасмина Калић, редовни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности

мр Даниела Фулгоси, редовни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет примењених уметности

др ум. Петар Ђорђевић, ванредни професор
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности

др ум. Ђурђа Сивачки, доцент,
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности

др ум. Димитрије Печић, редовни професор, (ментор)
Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторског уметничког пројекта „Пејзаж као ликовно полазиште интроспекције – изложба слика и цртежа“ кандидата Милана Кацевског констатујем да утврђено подударање текста износи 6 %. Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

25.09.2026. године

Ментор

редовни професор, Др ум. Димитрије Печић

